

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

SUMANIŪJŲ KAIMŲ STRATEGIJŲ ĮGYVENDINIMAS

liepa, 2024

zum.lrv.lt

Socialinė ekonominė sistema, kurios vystymusi suinteresuoti **vietos gyventojai**, siekdami padidinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvenimo kokybę, remdamiesi vietos **stipriosiomis pusėmis ir galimybėmis**, užtikrindami kuo platesnį **kaimo gyventojų įsitraukimą** ir bendradarbiavimą, kasdieninėje savo veikloje naudodami **skaitmenines ir kitas technologijas**, **priima ir įgyvendina inovatyvius**, į sisteminių pokyčių **orientuotus sprendimus**, grindžiamus bendru poreikių supratimu ir veiksmų seka, **nukreipta į aiškų specifinį vietos tikslą**.

S – sumanus – Nauji sprendimai ir inovacijos

M – modernus – Šiuolaikinės technologijos

A – aktualus – Sprendžia dabarties problemas

R – reikšmingas – Teigiamas poveikis vietos bendruomenei

T – technologiškas – Technologijų naudojimas

SUMANIŲJŲ KAIMŲ TIKSLAS

- ✓ Bendruomenės, kurios nuolat mokydamosi pažinti, **išnaudoja kaimo pranašumus** ir kuria gyvybingus kaimus.
- ✓ **Skaitmeninės technologijos ir inovacijos**, kurios padeda užtikrinti aukštesnę gyvenimo kokybę, geresnes viešąsias paslaugas, geresnį ir taupų vietos išteklių naudojimą ir pan.
- ✓ **Tradicijų ir naujausių technologijų integracija kuria** naujus būdus, kaip padidinti kaimo ekonominę vertę ir bendruomenės gerovę

PRIEMONĘ REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI

- Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros **2023–2027 metų strateginis planas**, patvirtintas Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. C(2022)8272;
- Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklės (2023 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 3D-102 - **Administravimo taisyklės**);
- Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisyklės (2023 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. 3D-841 **Sumaniųjų kaimų taisyklės**).
- Sumanių kaimų projektų įgyvendinimo gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro (2022 m. liepos 7 d. įsakymas Nr. 3D-428 - **Sumanių kaimų gairės**).

SVARBU!

Paramos teikimo ir administravimo tvarką, kurios nereglamentuoja Sumaniųjų kaimų taisyklės, nustato Administravimo taisyklės.

Sumanieji kaimai Strateginiame plane 2023-2027 m.

Biudžetas – 15 mln. Eur

**Planuojamas Sumanus kaimo
strategijų (SKS) skaičius ~25**

**Kvietimas teikti paraiškas numatytas 2024 m. rugsėjo 2 d. –
rugsėjo 30 d.**

Kvietimo biudžetas – 8 mln. Eur.

- 1 VVG, iki 0,5 mln. Eur;
- 2 VVG (1- pareiškėjas, 1 – partneris), iki 0,6 mln. Eur;
- 3 ir daugiau VVG (1 – pareiškėjas, kitos – partnerės), iki 0,7 mln. Eur.

Į didžiausią iki 0,7 mln. Eur paramos sumą, neįtraukiant projekto partnerių VVG gali pretenduoti VVG, kurių teritorijoje gyventojų skaičius yra didesnis kaip 40 000.

SUMANAUS KAIMO STRATEGIJOS RENGIMO MODELIS

VVG + VVG nustato:

kryptis

temas

problemas

VVG + VVG aktyvinimo veiksmai:

organizuoja susitikimus,
konsultacija

vykdo mokymus, teikia
metodinę pagalbą

VVG savarankiškai atrinka projektus, kurie dalyvaus Strategijoje

Sumanaus kaimo projektų vykdytojai pateikia VVG
projektus (*Strategijos sudėtinė dalis*)

Patvirtintos projektų paraiškų formos

VVG koordinatore:

parengia bendras
Strategijos dalis su
atrinktais projektais

Parengia finansinį poreikį
dėl 12 proc. (*paraiškos
sudėtinė dalis*)

SKS administravimo išlaidas VVG ir VVG partnerės
planuoja proporcingai pagal projektus

Patvirtinta Strategijos paraiškos forma

STRATEGIJA (*pavyzdys*)

Projekto vykdytojas-
verslo projektas

Projekto vykdytojas-
NVO (socialinių
paslaugų projektas)

Projekto vykdytojas-
ūkininkai (trumposios
grandinės projektas)

Projekto vykdytojas-
verslo projektas

Projekto vykdytojas-
mokslas (vidurinė
mokykla)

Projekto vykdytojas-
bendruomenė
(bendruomeninio
verslo projektas)

VVG - SK
strategijos
koordinatore

VVG -
strategijos
vykdytojas
partnerė

Investuotojas

sukuria IT paslaugą

Strategija su
visais
atrinktais
projektų
vykdytojų
projektais
teikiama
NMA

- ✓ Strategija įgyvendinama **aiškiai apibrėžtoje, vientisoje VVG ir VVG partnerės (kai taikoma) atstovaujamoje teritorijoje**. Teritorija gali nesutapti su teritorinio administracinio vieneto ribomis. VVG bendradarbiavimo atveju, VVG ir VVG partnerės Strategijos įgyvendinimo teritorija gali ir nesiriboti;
- ✓ Strategija ir projektai įgyvendinami kaimo vietovėje, kuria gali būti: **viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst.** (Strategija gali apimti kelias kaimo vietoves);
- ✓ VVG bendradarbiavimo su kita (-omis) VVG atveju, Strategija ir **projekto veiklos įgyvendinamos visų bendradarbiaujančių VVG teritorijose**.
- ✓ **SVARBU!!!** Projekto rezultatais siekiama naudos visuomenei ir teigiamo poveikio / pokyčio pasirinktoje Strategijos temoje (-uose) ar srityje (-yse). **Turi būti kuriamos viešosios gėrybės visai projekte (Strategijoje) nusimatytai teritorijai ir jos gyventojams ar konkrečiai tikslinei grupei.**

GALIMOS STRATEGIJOS TERITORIJŲ APJUNGIMO FORMOS

Teminės teritorijos strategija – sumanus vietos turizmas

Strategija įgyvendinama VVG priklausančioje teritorijoje, tačiau, jeigu bendradarbiautų kelios VVG, savivaldybių teritorijos gali ir nesiriboti, svarbus bendras tikslas

Funkcinės teritorijos strategija – sumanios pavėžėjimo paslaugos

Regioninės teritorijos strategija – sumani trumpoji tiekimo grandinė

VVG REMIAMA VEIKLA

Nr.	Strategijos administravimo veikla	Tinkamos finansuoti išlaidos
1.	Strategijos vystymas	Bendrosios išlaidos – konsultacijos , susijusios su Strategijos ir sumanaus kaimo projektų įgyvendinimu.
2.	Strategijos valdymas ir koordinavimas	Darbuotojų darbo užmokesčio bei su juo susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos už darbo laiką, dirbtą administruojant Strategiją; su Strategijos administravimu susijusių patalpų komunalinių paslaugų ir priežiūros išlaidos; Strategijos administravimo reikmėmis susijusių prekių įsigijimo.
3.	Strategijos teritorijos gyventojų aktyvinimas	Strategijos viešinimo ir aktyvinimo renginių organizavimo išlaidos, informavimo spaudoje, per televiziją radijo kanalais, internete išlaidos, vaizdo, garso medžiagos kūrimo išlaidos.
4.	Strategijos dalyvių bendradarbiavimas	Tarpusavio susitikimų ir (arba) susitikimų su potencialiais ir (arba) esamais projektų vykdytojais organizavimo išlaidos.

12 proc.
tinkamų
finansuoti
Strategijos
išlaidų

Paramos
intensyvumas
– **100 proc.**

Išlaidų
**poreikis
grindžiamas
Fiksuotosios
normos
nustatymo
pažymeje**

PROJEKTŲ VYKDYTOJŲ REMIAMA VEIKLA

Vienam projektui suma iki 200 000 Eur

Remiama veikla:	Projektų vykdytojai ir partneriai	Intensyvumas
Socialinis verslas	Privatūs juridiniai asmenys; Asociacijos, kurios atitinka NVO; Labdaros ir paramos fondai; Religinės bendruomenės ir bendrijos.	iki 85 proc.
Bendruomeninis verslas	Viešoji įstaiga Bendruomeninė organizacija, atitinkanti Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymą.	
Viešųjų paslaugų perdavimo projektas	NVO	
Veiklos projektas	Mokslo ir mokymo įstaigos, NVO, savivaldybių administracijos	iki 80 proc.
Privataus verslo pobūdžio projektas	Fiziniai ir juridiniai asmenys. Visais atvejais kai steigėjas ar vienintelis dalyvis yra vienas fizinis asmuo.	iki 65 proc.
Viešosios naudos (ne pelno) projektas	NVO, savivaldybių administracijos	iki 40 proc.

TINKAMUMO SĄLYGOS PROJEKTUI (I)

- ✓ parengtas pagal **Agentūros parengtą sumanių kaimų projekto vykdytojo paraiškos, teikiamos pagal sumanių kaimų strategiją, formą;**
- ✓ **tikslai turi atitikti Strategijos tikslus ir prisidėti prie jų įgyvendinimo;**
- ✓ **veiklos prisideda prie bent vieno Strategijos uždavinių įgyvendinimo ir bent vieno Strategijos rezultato rodiklių;**
- **uždaviniai aiškiai apibrėžti, parodo projekto esmę, išmatuojami;**
- ✓ **rezultatais siekiama naudoti visuomenei ir teigiamo poveikio / pokyčio pasirinktoje Strategijos temoje (-uose) ar srityje (-yse);**
- ✓ **investicijos į infrastruktūrą nukreiptos tik visuomenės viešiesiems poreikiams tenkinti;**
- ✓ **veiklos (veiksmai) turi turėti aiškius, pamatuojamus pagrindinius pokyčio rodiklius;**
- ✓ **įgyvendinimo poreikis turi tenkinti Strategijos teritorijos ir jos gyventojų poreikius.**

TINKAMUMO SĄLYGOS PROJEKTUI (II)

- ✓ Jei projekto veikla susijusi su verslo kūrimu ar plėtra, kartu su paraiška teikiamas **verslo planas**;
- ✓ Verslo kūrimo ir plėtros atvejais projektas turės atitikti **ekonominio gyvybingumo rodiklius ir jų reikšmes numatytas** Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse;
- ✓ kai teikiama paraiška **socialinio ar bendruomeninio verslo kūrinimui ir plėtrai arba viešųjų paslaugų perdavimo projektas**, turi atitikti Socialinio ir bendruomeninio verslo vykdymo bei viešųjų paslaugų perdavimo pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones gairėse numatytus reikalavimus;
- ✓ Naujos darbo vietos kuriamos ir išlaikomos vadovaujantis **Naujos darbo vietų sukūrimo ir išlaikymo metodika (3D-39)**;
- ✓ Projektas turi būti vykdomas **VVG teritorijoje, išskyrus** jeigu projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu;
- ✓ Taisyklėse pateiktas **neremiamų veiklų sąrašas**;
- ✓ Kitos tinkamumo sąlygos numatytos **Sumaniųjų kaimų taisyklėse, SP administravimo taisyklėse**.

Atrankos kriterijai (I)

Nr.	Atrankos kriterijaus pavadinimas	Balų skaičius
1.	Strategija siekiama BŽŪP SP 8 tikslo (<i>SP 8 tikslo įgyvendinimas įrodomas aiškių rodiklių ir jų reikšmių pasirinkimu, t. y. prie kokio konkrečiai rodiklio Strategija prisideda, bei nurodoma kiekybinė rodiklio pasiekimo reikšmė. Didžiausias galimas surinkti balų skaičius pagal šį kriterijų skiriamas susumavus 1.1 ir 1.2 kriterijų balų reikšmes</i>).	25
1.1	Strategija sudaromos sąlygos skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas, didinti kaimo gyventojų užimtumą diegiant skaitmeninius sprendimus ir (arba) IT technologijas.	10
1.2.	Strategija sudaromos sąlygos didinti kaimo gyventojų socialinę įtrauktį, socialines inovacijas , diegiant skaitmeninius sprendimus ir (arba) IT technologijas, sprendžiant kaimo vietai aktualias problemas (socialinių ir (arba) viešųjų paslaugų prieinamumo skaitmeninimas ir (arba) IT panaudojimas).	15
	Partnerystės mastas ir įvairovė (projektų vykdytojų įsitraukimas pagrįstas konkrečiais projektų elementais (veiklomis). (Didžiausias galimas surinkti balų skaičius pagal šį kriterijų skiriamas susumavus visų 2.1, 2.2 ir 2.3 kriterijų balų reikšmes).	30
2.1	Strategija įgyvendinama su ne mažiau kaip trimis skirtingų sektorių projektų vykdytojais . Strategijoje dalyvauja nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių ir verslo (įskaitant žemės ūkio verslą) sektorių atstovai	10
2.2	Strategija įgyvendinama dviejų ir daugiau VVG .	10
2.3	Strategijai įgyvendinti pasitelkiami papildomi ekonominiai ir (arba) intelektiniai ištekliai (fizinio arba juridinio asmens (išskyrus biudžetines įstaigas) piniginės lėšos, pastatai, įrenginiai, transporto priemonės ir pan.) ir (arba) intelektinis kapitalas).	10

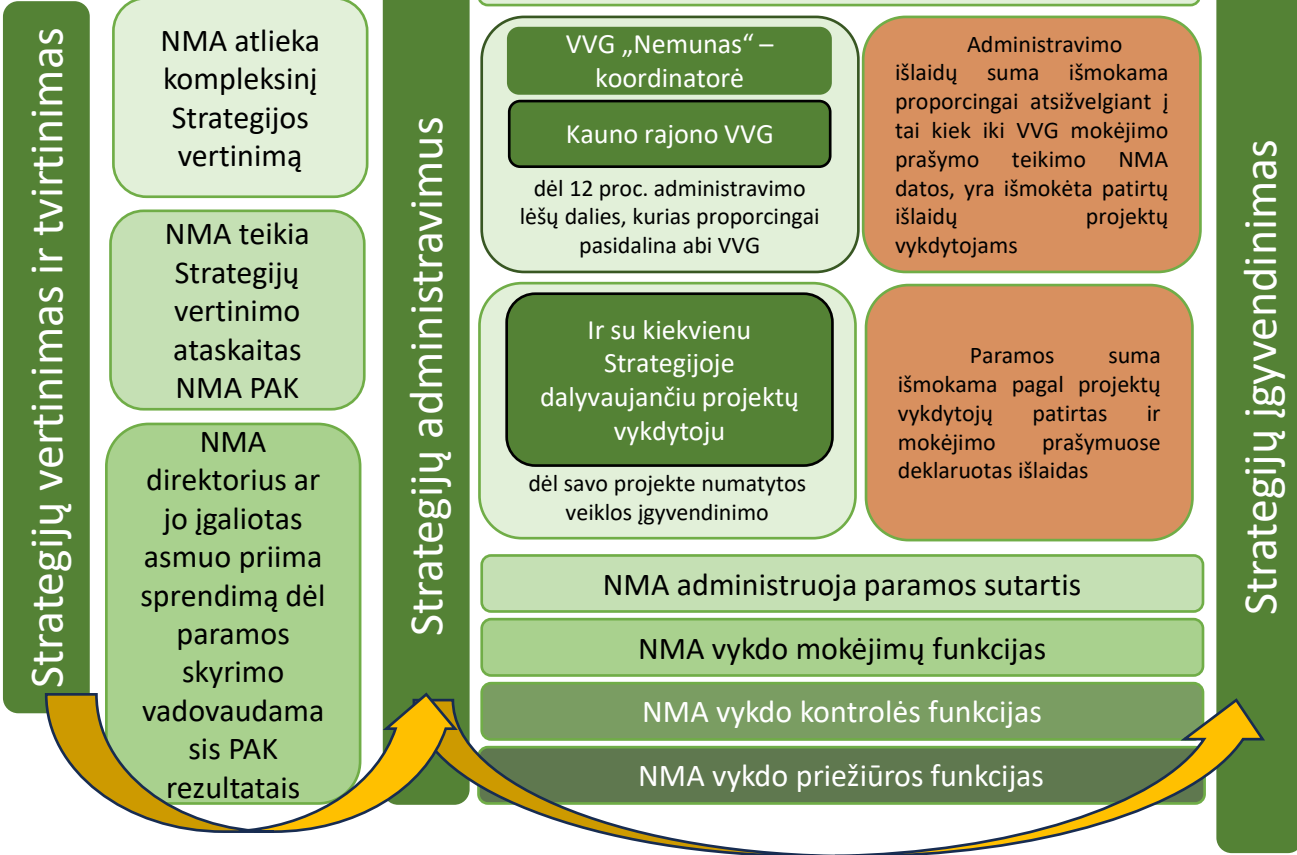
Atrankos kriterijai (II)

Nr.	Atrankos kriterijaus pavadinimas	Balų skaičius
3. 	Projekto vykdytojas yra (arba Strategijoje dalyvauja kaip paslaugos teikėjas) mokslo ir (arba) mokymo įstaiga , kuri turimomis mokslo žiniomis ir kompetencijomis prisideda prie Strategijos veiklos ir (arba) pasiūlo konkrečius, praktinius problemų, iššūkių sprendimo modelius ar būdus.	5
4. 	Jaunimo įtraukimas. Bent vienas projekto vykdytojas Strategijos pateikimo dieną yra jaunas žmogus iki 29 metų (įskaitytinai) ir (arba) Strategija skirta kurti ar plėtoti paslaugas jaunimui iki 29 metų (įskaitytinai)	5
5. 	Strategijoje kuriamos ir (arba) plėtojamos viešosios paslaugos , išskyrus biudžetinių įstaigų teikiamas paslaugas.	15
6. 	Aplinkosaugos Strategija, arba bent vienas projekto vykdytojas įgyvendina projektą (100 proc. šio vykdytojo investicijų) aplinkosaugos srityje	20
Didžiausia galima balų suma:		100

SVARBU!

Privalomasis mažiausias Strategijos atrankos balų skaičius – 60 balų. Nesurinkus privalomojo mažiausio 60 balų skaičiaus, Strategija atmetama.

SUMANAUS KAIMO STRATEGIJOS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

SUMANIŲJŲ KAIMŲ TEMOS

Pažangios
iniciatyvos

Pažangi
infrastruktūra

Pažangios
institucijos/
įstaigos

Pažangios
paslaugos

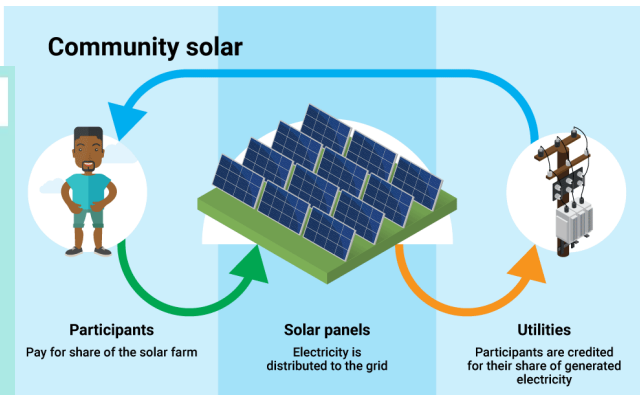
Pažangi
visuomenė

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

SUMANIŪJŲ KAIMŲ TEMOS (I)

**Išmanūs
sprendimai**

Pažangi vietos infrastruktūra ir viešosios paslaugos

Sritys

Socialiniai tinklai, e-platformos

Saugumas ir apsauga (pvz., vizualinis stebėjimas, oro kokybės jutikliai)

Nuotolinis mokymas

Transporto paslaugos (pvz., „telebusai“ (į paklausą reaguojančio transporto paslaugų forma, pvz., neįgaliesiems ar kt.)

E-sveikata

Atliekų tvarkymas (pvz., konteinerio užpildymo sekimas jutikliais)

Išmanūs
sprendimai

Vietos ekonomika

Tikslusis žemės ūkis

Internetinė prekyba (pvz., vietiniais produktais)

Sritis

Kaimo turizmas (remiantis protingais sprendimais)

Dalijimosi platformos (pvz., spec. įranga, transportu)

Trumposios maisto tiekimo grandinės ir vietos maisto sistemos

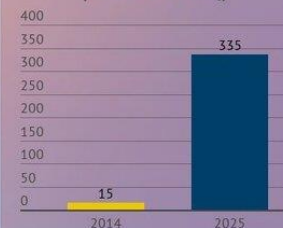
Kaip Pramonė 4.0 keičia pasaulį?

Dalijimosi ekonomika

Tiek respondentų tikisi, kad iki 2025 m. visame pasaulyje bus daugiau kelijama ir važinėjama ne savais automobiliais, o *dalijantis jais su kitais**

Dalijimosi ekonomikos vertė
(mlrd. JAV dolerių)**

Dalijimosi ekonomikai būdingi požymiai:

Remiamasi technologijomis

Aktyviau socialiai bendraujama

Teikiama pirmenybė galimybei naudotis, o ne nuosavybės teisei

Dalijamasi asmeniniais daiktais, o ne įmonės turtu

Įsitvirtina tarpusavio paslaugos (P2P, angl. *peer to peer*)

Bendrai vartojama

Užtikrinama lengva prieiga prie reikiamų daiktų

Atvirai pateikiami atsiliepimai, taip įgyjant didesnę žmonių pasitikėjimą

Šaltiniai:

* Pasaulio ekonomikos forumo tyrimas „Deep Shift – Technology Tipping Points and Societal Impact“, 2015
** <https://goo.gl/x28pdg>

Marius Jonutis „Kaimo pasaka“

Išmanūs
sprendimai

Aplinkos apsauga ir klimato kaita

Sritis

Maisto švaistymo problemos sprendimai (žiedinės ekonomikos principų taikymas)

Sumanūs žaliosios infrastruktūros sprendimai

Tausus gamtos išteklių vartojimas ir atstatymas (sumanus vartojimas)

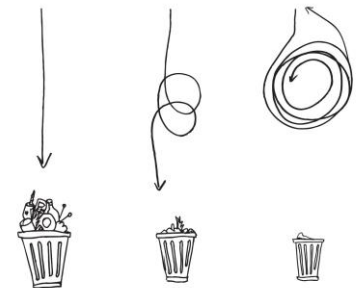
Atsinaujinančioji energetika

Agroekologija ir agrarinė aplinkosauga

TIESINĖ
EKONOMIKA

PERDIRBIMO
EKONOMIKA

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA

SMART Villages

Kitų šalių
pavyzdžiai

<https://www.smartrural21.eu/smart-solutions/>

<https://www.smartrural27.eu/geomapping-tool/>

ATLIEKŲ RŪŠIAVIMO SKAITMENINĖ SEKIMO SISTEMA

Sumanumas - Sprendime naudojamos naujausios technologijos - derinama aukštos kokybės aparatinė įranga ir specializuota programinė įranga - kad būtų galima paprastai registruoti, aiškiai apdoroti ir stebėti surinktą informaciją apie atliekas ir perdirbimą.

Ant perdirbimo maišų klijuojami lipdukai su unikaliais QR kodais, o šiukšlių dėžės turi elektroninę mikroschemą, kurią atliekų surinkėjai, naudodami išmanųjį laikrodį, nuskaity atliekų surinkimo metu.

Projekto dalyviai - vietos bendruomenė, ekspertai, savivaldybė, privati įmonė

Išmanioji duomenų stebėjimo sistema (skaitmeninė sekimo sistema) skatina rūšiuoti atliekas ir skatina jas perdirbti, kadangi sumažina atliekų surinkimo mokesčius.

PLANTY - PAŽANGI HIDROPONINĖ GAMYBA KIPRE

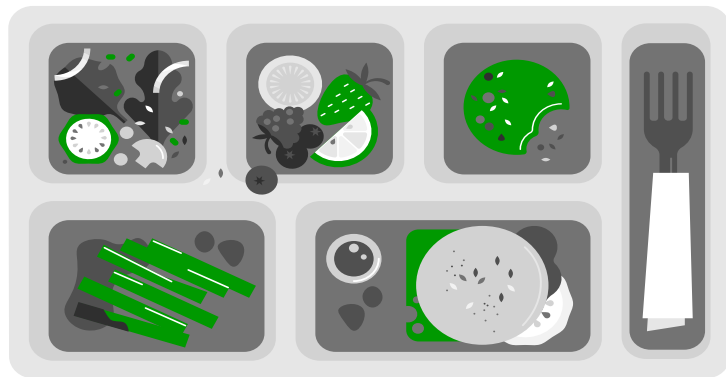
Projekto dalyviai - ekspertai, privati įmonė.

Sumanumas - mikrožalumynai auginami šiltnamyje uždaroje patalpoje, naudojant naujausias technologijas ir hidroponikos metodus - maistinių medžiagų plėvelės metodą ir „plėtojančios auginimo technikos“ metodą, kad būtų galima kontroliuoti visus auginimo aplinkos aspektus ir naudoti kuo mažiau vandens, energijos ir trąšų.

Produktų sąrašą sudaro: Šviežiausios šakniavaisinės salotos ir prieskoninės žolelės (bazilikas, laiškis česnakas, lapinis kopūstas); Babyleaves & Micros Mixtures, pavyzdžiui, supermaisto mišinys, kurį sudaro raudonosios mikro garstyčios, raudonieji kininiai bastučiai, raudonosios žilvičio rūgštyinės, žaliosios mikro mizunos ir salanova. Mikrožalumynai - bazilikas, lapinis kopūstas, amarantas, wasabina, kalendra, garstyčios.

BANDOMASIS PROJEKTAS „VVG PAJŪRIO KRAŠTAS“

Pareiškėjas
Asociacija „Samtis sveikatos“

Prašoma paramos suma – 200 000 Eur
Bendra projekto vertė su PVM - 249 999,99
Eur

9 partneriai:

**Klaipėdos rajono savivaldybės
administracija**
asociacija Brožių kaimo bendruomenė
asociacija „Šefų kalvė“
asociacija „Kodas sveikatai“
ūkininkas Ernestas Rimgaila
ūkininkė Alanta Zapalskienė
bendruomenė „Priekulės ainiai“
asociacija Jakų bendruomenės centras
Dr. Jonas Damašius, chemijos inžinerijos
mokslų daktaras

Planuojamas rezultatas

3 virtualios edukacijos - „sveikatai palanki/gydanti lėkštė“

internetinė svetainė (e-parduotuvė ir mokymų platforma)

virtuvės šefų konkursas ir mokymų programa

virtuvės simuliacija

gastronominė studija su bandomąja simuliacijų laboratorija

maisto produktų ženklinimo ir *etiketės skaitymo simuliacija*

apmokyti Klaipėdos rajono ugdymo įstaigų atstovai

sveikos mitybos nuotolinė mokymų ir konsultacijų platforma

meistrystės kėlimo kursai virėjams su mentorystės paslaugomis

neformalaus švietimo centras

BANDOMASIS
PROJEKTAS
„VVG PAJŪRIO
KRAŠTAS“

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Daugiau informacijos suteiks:

Jelena Dokudovič

el. p. jelena.dokudovic@zum.lt

Agnė Rėkutė – Bagdonė

el. p. agne.rekute@zum.lt

Ilona Javičienė

el. p. ilona.javiciene@zum.lt

